

Lunds universitet
Statsvetenskapliga institutionen

STVK02
VT15
Handledare: Björn Badersten

I säkert förvar

En diskursanalys av debatten kring ett kritiserat förvar inom
svensk lagstiftning

Karin Svensson

Abstract

The use of detention centers for refugees in Sweden has been criticized over the last couple of years. The lack of resources and the shortage of accommodations have resulted in the use of alternative facilities such as police detentions and prisons. These alternative facilities has since 1994 been criticized by the European Committee for the Prevention of Torture. But still the alternative detention centers are in use. With the method of a discourse analysis, this thesis studies why this critique gets no space in the Swedish parliament and through the discourse analysis, the thesis looks upon signs of power within the debates. As the Swedish democrats have gotten more seats in parliament after the last election, they use this legitimacy to shift the agenda of the debates. By taking the most speaking time and a harsh approach, the opponents focus on the SD, and the debate about the critique falls short.

Nyckelord: flyktingar, kritik, förvar, diskursanalys, makt, debatt

Antal ord: 9538

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Flyktingar under svensk lag	1
1.2	Syfte och Frågeställning	2
1.3	Disposition	2
2	Förvar	3
3	Kritik	4
3.1	Europarådet	4
3.2	Justitiekanslern samt Justitieombudsmannen	4
3.3	Regeringens utredning	5
3.4	Statskontoret	6
3.5	Socialstyrelsen	6
4	Metod	7
4.1	Diskursanalys	7
4.2	Lingvistiken inom analysen	8
4.2.1	Foucault	8
4.3	Implementering	9
4.3.1	Diskursanalysens svagheter	9
5	Urval och Material	11
6	Teori	12
6.1	Makt som teoretiskt begrepp	12
6.1.1	Konsten att övertyga	13
6.2	Det politiska spelet	14
6.3	Definition, implementering samt exkludering	15
7	Resultat och Analys	16
7.1	Debatt, återvändandedirektivet 2012	16
7.2	Debatt, migration 2015	19

8	Slutdiskussion.....	24
9	Referenser.....	26

1 Inledning

Den 19 april kapsejsrar en båt ute i Medelhavet och omkring 800 personer mister sina liv. Denna tragedi är inte den första och kommer tyvärr inte heller vara den sista. En resa över Medelhavet från Afrika till Europa i en överbemannad, undermålig båt är mycket farlig men också en vanlig väg som flyktingar gör för att söka skydd (The Guardian, 2015-05-19). Europas gränser är bevakade och skyddade med regelverk som gör det mycket svårt för individer att lagligt resa in i Europa för att söka asyl. I sin tur har detta inneburit att individer fått använda sig av illegala tillvägagångssätt för att fly till Europa. Även om varje individ har rätt att söka skydd, enligt FN:s flyktingkonvention, så kan en asylsökande ej ske utomlands vid en ambassad utan måste ske på plats i det land individen önskar söka tillflykt (Amnesty International, 2015-05-19). Enligt UNHCR (2015-05-05) befinner sig över 50 miljoner människor på flykt från sitt hem. De allra flesta som flyr gör så inom landet eller till grannländerna och väldigt få gör, den ofta långa, resan till Europa.

Under de senaste åren har andelen människor som sökt asyl i Sverige ökat. Förra året, 2014, tog Migrationsverket emot ca 81300 asylsökningar och ungefär 55000 ärenden prövades, där 38000 ärenden beviljades (Migrationsverket, 2014). Men de vars asyl inte blir beviljad bör enligt svensk lag återvända till det land dit de härstammar, i enlighet med utlänningslagen (Svensk Författningssamling, 2005:716). I en intervju gjord av Sveriges radio i juni 2014, rapporterades det att 22500 personer vistades i Sverige i väntan på utvisning (Sverigesradio, 2015-05-06).

Men hur ser då livet ut för de individer som väntar på ett sådant verkställande?

1.1 Flyktingar under svensk lag

Under 2014 var 3201 flyktingar placerade i Migrationsverkets förvar (Migrationsverket, 2014).

Att placera individer i förvar står i enlighet med svensk lag och står inskrivet i utlänningslagen (Svensk Författningssamling, 2015:716). Men denna metod har mött hård kritik, både internationellt och nationellt. Kritik har riktats mot att barn och vuxna frihetsberövas, att det saknas möjligheter till sjukvård för de intagna, den tid en person kan vara placerad samt då platser för förvar även inrättas i häkten och fängelser (SOU, 2011). Förvar skapar därmed en intressant diskussion. Det som gör detta ämne tänkvärt är att användandet av förvar balanserar på en hårfin linje. En linje mellan ett legitimt förhållningssätt till att förvara individer i enlighet med svensk lag och en universell lag om rätten att söka asyl. Att söka

asyl är inget brott, men enligt svensk lag kan en sådan yttring leda till en placering i låst förvar.

1.2 Syfte och Frågeställning

Kritiken som framförts om användandet av förvar inom svensk lagstiftning synliggörs inte i riksdagen. Debatterna om migration och flyktingpolitik är inte svåra att påträffa men specifika debatter om förvar och dess kritik är få. Syftet med denna undersökning är att genom en diskursanalys klarlägga varför kritiken mot förvar inte infinner sig i debatten. Vad kan urskiljas i debatter om utlänningslagen som kan resultera i att inte kritiken kommer till tals? Vem för talan om vad i debatten som diskuteras och därav vad som inte kommer till tals? Därför lyder frågeställningen:

Varför diskuteras ej kritiken mot förvar i Riksdagens debatt om utlänningslagen?

Frågan syftar till en deterministisk idé om att en företeelse måste föregås av en orsak. Men när analysen appliceras på mänskligt agerande och inte naturens lagar bör dess svar förstås som ett tolkande av företeelsen (Hollis, 2002), den företeelse som studien ämnar undersöka.

1.3 Disposition

Undersökningen har inletts med en presentation av problemområde och frågeställning. Härmed följer en beskrivning av institutionen förvar samt en redogörelse över den kritik som förts mot dess användande. Sedan framställs metodvalet diskursanalys och de teoretiska verktyg som metoden använder sig av. Detta tillämpas därefter på det material som använts för undersökningen. Avslutningsvis summeras de slutsatser som diskursanalysen tillsammans med de teoretiska verktygen har gett i en slutdiskussion.

2 Förvar

Förvar är inget nytt inom svensk lagstiftning. Fram till 1997 var det polisväsendet som ansvarade över de förvarstagna. Men då de intagna inte begått något brott utan frihetsberövas i enlighet med utlänningslagen så ansåg man att ansvaret istället skulle övergå i Migrationsverkets regi (Migrationsverket, 2015-05-20). I förvar placeras en individ om myndigheter så som; regering, Migrationsöverdomstol, Migrationsdomstol, Migrationsverket, eller polis anser det vara nödvändigt. Nödvändigt bedöms det vara; om myndigheterna vill försäkra sig om individens tillgänglighet under dess rättsliga prövning, om individens identitet ej är fastställd, om individens rättsliga process sannolikt resulterar i ett beslut om att individen ej kommer få stanna i Sverige eller om myndigheter misstänker att personen ej kommer att infinna sig för verkställandet. Alltså att det finns misstankar om att individen, när dagen infaller sig för att återvända till sitt hemland, inte kommer att göra så utan istället väljer att leva illegalt i Sverige (Amnesty International, 2015-05-18). Detta innebär att individen inte behöver ha gjort någon olaglig handling i landet för att placeras i förvar.

I Sverige finns idag 9 stycken förvarsenheter på 5 olika orter. 255 platser fanns till förfogande i början av 2014 och 3201 flyktingar sattes i förvar under året (Migrationsverket, 2014). Att placeras i förvar innebär att individen varken kan eller får lämna lokalen, och är från den dagen frihetsberövad (Migrationsverket, 2015-05-20).

År 2002 skrev, nuvarande språkrör för Miljöpartiet samt utbildningsminister, Gustav Fridolin en fråga till stadsrådet Jan O Karlsson, där han beskrev förvar som likvärdigt ett fängelse. Han menade att användandet av förvar var ett intrång i den asylsökandes rättigheter samt en kränkning av dess integritet (Fridolin, 2002/03:811). Fridolins jämförelse kan antas syfta till att individen i båda så kallade boendeformerna förhåller sig inlåst.

När Fria Tidningen besökte förvaret i Märsta beskrev de faciliteten så här:

”Här är dörrarna låsta och här finns besöksrum, rastgård, höga murar, stängsel och taggtråd, precis som på vilket fängelse som helst.” (Fria Tidningen, 2015-05-07)

3 Kritik

Kritik mot förvar har också hörts från de institutioner som har möjlighet att granska dess förhållanden. Kritik har framförts gentemot Sverige både från nationella institutioner liksom internationella och har riktats mot de rättigheter som den intagne anses sakna samt det frihetsberövande som ett förvarstagande innebär.

3.1 Europarådet

Europarådets tortyrkommitté, CPT besöker regelbundet förvar i Sverige för att granska så att FN:s tortyrkonvention upprätthålls. Vid slutet av 2014 gjorde de ett besök och skrev en rapport om sin granskning. Rapporten påpekade att CPT var bekymrade över möjligheten för Sverige att hålla en asylsökande i förvar under 12 månader samt att de sett att de förvarstagna ofta är frihetsberövade onödigt lång tid. De ansåg även att beslut om frihetsberövning sker för enkelt och önskade istället att det skulle ses som en sista utväg. De beskrev också att användandet av förvar skedde i mycket högre utsträckning än användandet av möjligheten till uppsikt i enlighet med utlänningslagen. Slutligen kritiserade CPT användandet av alternativa faciliteter såsom häkten och fängelser och ansåg att en sådan placering ej bör vara i bruk (FN, 2014).

3.2 Justitiekanslern samt Justitieombudsmannen

Justitiekanslern har som uppdrag av regeringen att se över myndigheter (Justitiekanslern, 2015-05-20). I en kritik mot migrationsverket 2011 beskriver JK att häkten har använts som förvar då en individ har befunnit sig för långt bort från det tänkta förvaret. JK beskriver att användandet av häkten vid transport kan ske men kritiserar bruket, då individer har väntat onödigt länge i häkten för att sedan förflyttas vidare till det tänkta förvaret. De nämner ett specifikt fall i kritiken då individen har befunnit sig häktad fem dygn i väntan på transport. I migrationsverkets svar på kritiken beskriver de en process mellan dem, polis och transportservice. När Migrationsverket beslutar om en förvarsplacering vidarebefodrar de ärendet som högsta prioritet till polis. I det specifika fallet placerades sedan individen hos polisen under prioritet fyra, vilket var den lägsta prioriteten av förflyttningar och det i sin tur gjorde att transportservice ej prioriterade fallet och individen fick vänta i häktet (Justitiekanslern, 2011).

Migrationsverket är oftast inte medvetet om transporttiden för att placera en individ i förvar när ett sådant beslut tas och kritiken försvarades med att individer skickas vidare från Migrationsverket till polis och vidare till transportservice, vilket medför att information förloras under vägen. JK anser att detta fall kom att strida mot proportionalitetsprincipen. En princip som ämnar sätta anledning till placering i proportionalitet till frihetsberövningens karaktär. Migrationsverket svarar kritiken med att en överklagan mot ett förvarsbeslut kan göras och att ett beslut därmed kan upphävas. Men i de fall så måste Migrationsverket veta att tiden för att försätta en individ i förvar kommer strida mot proportionalitetsprincipen. Men då tre olika myndigheter är inblandade i individens väg till förvar är en sådan överklagan mycket svår och kräver därför en hög Kooperation mellan myndigheterna (Ibid.,).

Justitieombudsmannen, även det ett granskande organ, såg över Migrationsverkets användande av förvar. JO:s kontroll visade att väldigt få fall av förvarsplaceringar överklagas, vilket med stor sannolikhet kunde förklaras med att ett offentligt biträde först kan förordnas på plats vid förvaret. Granskningen visade även att placering i häkten för vidaretransport sker rutinmässigt och även för individer som inte begått något brott. JO vidarebefodrade kritiken samt en önskan om lagändring till Justitiedepartementet samt regeringskansliet (Ibid.,).

3.3 Regeringens utredning

2009 bestämde regeringen att en utredning av förvar skulle ske. En sådan publicerades sedan 2011. Vad utredningen kom fram till var att det behövdes ske vissa förtydningar av utlänningslagen och gav konkreta förslag till förbättringar. Utredningen rekommenderade att ett beslut om förvar alltid bör föregås av ett domstolsbeslut och även så en förlägningsbeslut. Utredningen visade också att mellan 20-25 procent av alla förvarstagna placeras i faciliteter utanför förvaret såsom i häkten, kriminalvårdsanstalt eller polisarrest. Studien beskrev att dessa individer ofta mår mycket dåligt och anledningen till dess placering i alternativa förvar var att de ofta hade psykisk ohälsa eller uppträdde våldsamt. Då sådan kompetens saknades på förvaren valde de då de alternativa faciliteterna för denna placering. Enligt utredningen var det också stor skillnad på den vård som fanns tillgänglig på de olika faciliteterna för den frihetsberövade. Även behandlingen varierade mellan faciliteterna. I förvar var oftast ytterdörrar låsta medan inom häkten eller kriminalvården behandlades den intagne i förvar likadant som de andra inom faciliteten. De var oftast inlåsta i sitt rum och hade en begränsad tillgång till de gemensamma utrymmena i faciliteten samt en limiterad möjlighet att utnyttja den utomhuvustelse som finns vid häkten, kriminalvårdsanstalter eller polisarrest (SOU, 2011).

3.4 Statskontoret

På uppdrag av regeringen, på grund av flera inkomna klagomål till JO, fick statskontoret utföra en rapport inkluderande tillsyn av förvar. I rapporten föreslog statskontoret att en extern tillsyn av förvar skulle upprättas då de menade att tillsynen migrationsverket idag utförde främst gav en bild av verksamheten än en granskning av förhållandet för individerna i förvar (Statskontoret, 2014).

3.5 Socialstyrelsen

Den kritik som socialstyrelsen har lagt fram ser till den sjukvård som den förvarstagne har tillgång till. De ansåg att det fanns en frånvaro av verksamhetschef för hälso- och sjukvården, en avsaknad av skriftliga rutiner inom dessa områden, en brist på både sjukvårdspersonal och godkända faciliteter för sådan verksamhet och rapporterade även om ett felaktigt användande av journaler. Den lilla vård som dock skedde var ej fullmålrig då väsentliga verktyg saknades, såsom tillgång till brits och tillgång till enskildhet med patienten. I rapporten poängterades också att det var mycket svårt för en intagen att framföra kritik gentemot behandlingen inom förvaret. Socialstyrelsen menade att detta stred mot lagen och ansåg att de bevittnat personer i starkt behov av vård där förvarets sparsamma omvårdnad ej varit tillräcklig (SOU, 2011).

4 Metod

Då frågeställningen söker efter en orsak ämnar studien att förklara varför något sker (Teorell, Svensson, 2007). Vi vet vad som skett, kritiken får ej plats i debatt, men varför? Eftersom denna studie främst granskar debatter i riksdagen studeras därmed det sagda ordet. En sådan undersökning kan göras på flera olika sätt. Det redskap som används för denna studie är diskursanalys då den ger möjlighet till förklaring samt beskrivning av sociala interaktioner genom att identifiera diskursen i texten (Fulcher, 2012).

4.1 Diskursanalys

Människors agerande kan tolkas. Genom att besitta känslor och en möjlighet att uttrycka dessa samt en möjlighet att påverka, liksom påverkas utifrån, kan dess agerande beskrivas med ord (Hollis, 2002). Diskursanalysen är en relevant analysmetod för studier som ämnar undersöka mönster inom interaktioner som kan spegla sig muntligt, visuellt eller skriftligt (Wetherell, Taylor, Yates, 2001). I diskursanalysen står den kunskapsteoretiskafrågan i centrum som förklarar vad som sker, varför och hur detta upprätthåller den ontologiska verkligheten. Centralt för diskursanalys för att förklara detta är att studera meningens betydelse och där igenom språket (Neumann, 2003). Att undersöka det som sägs kan ske på olika sätt med hjälp av detta redskap. Det finns tre olika fokus som diskursanalysen kan ta; korrelationell, val och kritisk. Den korrelationella diskursanalysen innebär en analys av nivån på språket i samtalet och hur den skiftar under interaktionens gång eller hur individer uttalar ord och hur detta kan visa på en makthierarki i interaktionen. Ett annat sätt att använda sig av diskursanalysen är att analysera samtalet utifrån antaganden om val. Att den som talar väljer sina ord utifrån val av miljö. En individ kan exempelvis välja att betona vem som gjort vad eller istället välja att beskriva vad som hänt (Wetherell, Taylor, Yates, 2001). Ett exempel på sådant kan vara att förslagsvis beskriva en situation där en hund attackerat en människa eller välja att berätta att just en kamphund attackerat en människa, beroende på den utkomst av sin mening som talaren önskar.

Det kritiska tillvägagångssättet som den tredje användningsformen av diskursanalys utgår från antaganden som skiljer sig från diskursanalysens tidigare beskrivna fokus. I denna form analyseras interaktionen med antagandet att den som talar har gjort sina val utifrån miljön av samtalet, vidare antas då också att detta kan analyseras. Att valen görs i samma stund som samtalet sker och att dessa då kan skådas. Inom det kritiska tillvägagångssättet är det vanligt att fokus därför landar vid makt. Vem har makten? Och hur påverkar den interaktionen? (Ibid.,)

4.2 Lingvistik inom analysen

Diskursanalysen har ett bestämt ramverk. Språket är verktyget, någon förmedlar ett budskap åt någon annan som i sin tur tolkar budskapet och detta sker i en specifik miljö. Utifrån ett sådant ramverk kan sedan de olika tillvägagångssätten, som presenterats ovan, appliceras för att analysera den interaktion som sker. I användningen av diskursanalys görs vissa antaganden som är viktiga att förhålla sig till. Dessa antaganden grundar sig i att det sagda ordet är planerat (Denscombe, 2014). Språket har noggrant valts ut och gör det därmed möjligt att analysera på ett sätt som exempelvis belyser vad som sägs, vad som inte sägs och vilka värden som representeras. Analysmetoden ämnar avslöja dolda budskap som förmedlas, vilket sätter hög press på undersökningen då det som uppfattas beror på den kunskap som författaren tidigare har (Ibid.). För att möjliggöra en kumulativ undersökning trots denna bakomliggande problematik är det därför mycket viktigt att redogöra för sin analys. Men också att rekonstruera de bakomliggande faktorer samt de fakta som funnits som underlag, vilka kan förklara ett mänskligt beteende (Hollis, 2002).

4.2.1 Foucault

Michel Foucault valde att istället fokusera på diskursen, än som tidigare, det sagda ordet. Han såg också till makt och kunskap samt frågan om vad som verkade som subjektet. Att se till diskursen menade Foucault var att se till rubriken eller ämnet som i sin tur kontrollerade hur interaktionen gick. Genom att analysera diskursen gjordes det möjligt att analysera vad som inte kom till tals, och då även vad som exkluderades från interaktionen. I Foucaults analys av makt och kunskap resonerade han att individen som har makt är också individen som besitter kunskap. Den som har makt hade då sanningen och kunde också definiera sig själv som sanning. Han ansåg också att ett samhälle konstituerade sin sanning och i sin diskurs rättfärdigar den med hjälp av samhällets mekanismer (Wetherell, Taylor, Yates, 2001). Denna åsikt kan exemplifieras av användandet och rättfärdigandet av dödsstraff som inte anses vara en legitim metod av alla samhällen.

Makt som ofta definieras som en kraft som går uppifrån och ner i en bestämd riktning, menade Foucault (Ibid.) inte hade några sådana gränser utan svävade fritt mellan parter. Han ansåg också att makt ej endast var negativ för det som makten ämnade undertrycka utan istället beskrevs som något som kunde skapa produktivitet. Men även om Foucaults arbete är vida refererat har kritik även framförts. Kritiken har fallit på Foucaults snäva fokus vid diskursen. Att Foucault bortser från vikten av de väl valda orden som sägs och dess innebörd för diskursen. Samt att Foucault bortser från sociala, ekonomiska och strukturella faktorer i sin analys av makt och kunskap (Ibid.).

4.3 Implementering

Riksdagen, utsedd av det svenska folket som stiftar lagar, granskar regeringen samt beslutar om statens finanser, presenterar sina frågor inför övriga ämbetsmän (Regeringen, 2015-05-20). När en ämbetsman presenterar sin åsikt ger denne en beskrivande bild av dess uppfattning. Denna bild ska genom diskursanalysen undersökas. Den modell som ligger till grund utgår ifrån att alla talare önskar stöd för sin åsikt. För att få ett sådant stöd från övriga ämbetsmän krävs en viss retorisk kunskap med användandet av starka argument (Sköldberg, 2014). Diskursanalysen bygger också på att det bör finnas olika utsagor om olika verkligheter. Vid en ensam representation om en verklighet skapas inget flöde i diskursanalysen och för en analys av debatt verkar ett sådant fenomen innehållslöst (Neumann, 2003).

För att besvara frågeställningen görs en analys av vad som nämns och vad som i diskursen hindrar kritiken från att nämnas. Studien fokuserar diskursanalysen till makt via språket genom att koncentreras till en korrelationell- samt valanalys. Genom fokus på en korrelationell diskursanalys analyseras språkets förändringar för att visa tecken på makt i diskursen. Att kombinera detta med valanalysens antaganden att språkbruket är väl valt och på så sätt kan analyseras utifrån termer av makt som medvetet agerande, ger analysen ett större omfång. Jag väljer att använda mig till viss del av Foucaults kritiska metod och specifikt Foucaults teori om makt och sanning inom diskursen. Studien bortser från fokus vid subjektet då jag menar att subjektet för min analys är konstant, dock kan samtalet om det variera. Att bortse från de välvalda orden, som Foucault gör, i en debatt, anser jag missar en del av debattens självklarhet då talaren pratar utifrån sitt partis ståndpunkt och då talet ofta förberetts tillsammans med övriga partimedlemmar. Maktbegreppet är dock i denna diskursanalys mycket intressant då underlaget för studien är just debatter. Debatterna sker i maktens centrum. Politik är makt, makten att bestämma hur resurser ska fördelas i samhället (Erlingsson, Håkansson, Johansson, Mattson, 2005). En analys av hur maktförhållanden under debatt yttrar sig blir därför av vikt.

4.3.1 Diskursanalysens svagheter

Att tolka vad någon annan tänker eller hur någon annan agerar är en uppenbar svaghet som samhällsvetenskapen ofta stöter på (Hollis, 2002). Att konstruera en diskursanalys och att förhålla sig kritisk till en diskurs kan också möta på hinder då forskaren undersöker ett ämne som den själv har intresse för, vilket ofta är fallet. Det kan innebära att det kan vara svårt att se bortom självklarheterna som anses sanna samt de självklarheter som anses falska (Winter, Philips, 2000). Då diskursanalysen vilar på språket kan även det skapa hinder. Det sändaren menar med sitt språk behöver inte vara så det senare uppfattas (Hollis, 2002). Alltså vilar diskursanalysen på författarens förmåga till analys och uppfattningar av situationer analyseras utifrån författarens egna möjligheter till tolkning, vilket

slutligen formar resultatet. De vetenskapliga slutsatserna kan då komma att vara högst individuella och riskerar bli en ovetenskaplig analys. Därför är det av vikt att författaren noggrant redogör för sina resultat samt vägarna för att nå dem. Trots att resultatet riskerar att färgas av författaren får det inte glömmas att i en analys av mänskligt agerande finns objektiva sanningar samt att vetenskap inte dirigerar en moralisk kompass till skildraren utan endast förutsätter att sanningen ej förvrids i verket (Ibid.).

5 Urval och Material

Frågeställningen är formulerad på en låg abstraktionsnivå för att undersöka den specifika debatten angående förvar. Jag använder mig av två skilda debatter som analyserats genom web-tv samt protokollupptagningar. Att analysen bygger på endast två debatter påverkar ej resultatet då kritik angående förvar finns som underlag vid båda debatttillfällena. Att endast två debatter analyseras i denna studie är på grund av att detta var de enda två debatterna som behandlade just förvar. Dock anser jag att de två debatterna ger tillräckligt med material för att besvara frågeställningen. Avsaknaden av debatt talar även för frågeställningen som förts och blir även det ett material för analysen då diskursanalysen studerar det som inte sägs. För bakgrund samt kritik används information från migrationsverket, rapporter och nyhetsartiklar. I diskursanalysen hämtar jag främst inspiration från Wetherell, Taylor och Yates (2001). Men även andra figurerar, såsom exempelvis Hollis (2002) samt Winter och Philips (2000). Den teoretiska grunden bygger på begreppet makt. Här har särskilt Sköldberg (2014) tagits till hjälp för underlag som kan användas på de debatter som analyseras, men även Boréus (Beckman, Mörkenstam, 2009) har använts.

De avgränsningar som görs i denna studie är främst gällande diskursanalysen. Hur metoden väljs ut och avgränsas med hjälp av gjorda antaganden påverkar resultatet av undersökningen. Då materialet för analys har varit få i antal har även det hjälpt till att avgränsa studien.

6 Teori

Vid analys av en debatt och mer specifikt en riksdagsdebatt kan en studie av makt vara intressant för diskursanalysens djup. De som är invalda i riksdagen i Sverige besitter makt. Makt att företräda medborgare som röstat fram dem. Samtidigt är makt en tydlig utgångspunkt för hela studien. Någon har bestämt, besuttit makt, att förhålla en individ inlåst. En företeelse som enligt Boréus (Beckman, Mörkenstam, 2009), skildrar en definition av makt; där någon har möjlighet att påverka någon annan mot dess vilja.

6.1 Makt som teoretiskt begrepp

Intressanta begrepp är många gånger svåra att definiera och så liksom begreppet makt. Det klassiska maktens tre ansikten är en teori som byggts upp av flera forskare och slutligen definierades som makt i tre stadier. Det första ansiktet definierar makt som beslutsfattare. Det andra ansiktet definierade makt som kontroll över agendan och det tredje; påverkan av sinnet. Det tredje ansiktet, som är det som kan vara svårast att analysera, innebär att om A påverkade B:s verklighetsbild så påverkas inte B i den mån av missnöje och frågor därför inte kommer upp till agendan (Sköldberg, 2014).

Makt undersöks på olika sätt beroende av vilken idétradition forskaren väljer att anamma. Exempelvis vid den marxistiska idétraditionen analyseras makt utifrån aspekter såsom vem som har tillgång till resurserna (Beckman et al., 2009). Klassiska maktdefinitioner analyserar makt mellan individerna A och B eller strukturernas påverkan på individernas relation. Andra definitioner ser till makt inom exempelvis klasser, nätverk och organisationer (Sköldberg, 2014).

Foucault, som nämnts tidigare i detta arbete, såg på makt som någonting icke statiskt. Någonting som är i rörelse och ej stillastående från person A till B utan även exempelvis från B till A. Andra teorier ser till makt som en nätverkskonstruktion. Där makten ej går från en individ till en annan utan där makten existerar mellan noderna eller individerna i relationerna där emellan, dem emellan (Ibid.).

Hur man än väljer att se på makt, som något statiskt eller icke statiskt så kvarstår frågan om vad som är makt. Mellan forskare har meningarna gått isär. En klassisk definition av makt gjordes av Robert Dahl som beskrev makt som dynamiken mellan två individer, där individ A får individ B att göra något som B inte själv hade valt att göra (Beckman et al, 2009). Men även om detta kan definieras som makt så menar vissa att det istället bör ses som en förmåga till inflytande och inte makt i sig. Andra kända forskare har definierat makt som en

förmåga att producera en utkomst som är önskvärd. Diskussioner finns även om huruvida makt måste vara en medveten handling eller om makt kan vara en omedveten handling. Omständigheter så som handlingsutrymme nämns även det inom definitioner av makt. Pengar, status samt storlek kan vara sådana faktorer som kan påverka utkomster. Andra forskare har analyserat olika maktspel för att fastslå en klar definition av makt. Sådana spel som exempelvis försöker bevisa för B att A inte har något annat val än att göra X och därför rättfärdigar ett maktövertag (Sköldberg, 2014). Sköldberg (2014, s. 95) menar dock att den definition som är mest förekommande har viss naturvetenskaplig beskrivning;

”Makt” identifieras med yttre ”kraft”, som ju alltid stöter på ”tröghet” hos det påverkade objektet.”

Sköldberg (2014) beskriver också en ofta exkluderad definition där A hindrar B från att utföra något, så kallad ”frysmakt”. Här anser jag att Sköldbergs åsikt kan kritiseras. Att hindra någon från att göra någonting bör också kunna definieras som att A får B att utföra någonting som B annars inte hade gjort. French och Raven urskilde fem stycken grunder för makt; belöningsmakt, tvångsmakt, legitim makt, expertmakt och referentmakt. Referentmakt innebär att A definierar sig med B och på så sätt utför ett maktövertag. Dessa fem grunder har fått kritik i den form att det vid närmare anblick ej behöver vara baser utan kan också definieras som ett större handlingsutrymme. Även om makt ofta definieras i handling är flera forskare överrens om att det sagda och skrivna ordet har i historien genererat makt, vilket i sin tur visar på vikten av retorik i diskursen (Ibid.,).

6.1.1 Konsten att övertyga

Retoriken var under antika grekland en filosofisk diskussion om konsten att övertyga i samlingar där det var av behov. Att övertyga om rätt eller fel, eller om retoriken endast ledde till en tro om vad som var rätt. Men då de grekiska filosoferna blev överrens om att retoriken endast gav en tro om vad som var rätt fick den också stämpeln som ett politiskt spel inkluderande smicker och inställsamhet för att få den ena partens vilja igenom. Detta kom senare att förändras av Aristoteles som menade att retoriken skulle användas för det sanna och som såg vikten i kommunikationen för mottagaren och inte endast sändaren (Sköldberg, 2014). Sköldberg redogör för två klassiska sätt som retorik kan generera makt; slutledning och icke bindande. Med slutledning syftas en tankekedja som ska vara enkel att följa. Y leder till X och X leder till C därav leder även Y slutligen till C. Med icke bindande syftar retorikteori på antaganden som verkar sannolika men som så inte behöver vara det. Ett exempel på ett sådant antagande är; Sverige har inte tillräckligt stor ekonomi för att ta emot fler flyktingar. Ett argument som de flesta antagligen har hört någon gång men som gång på gång har stridits mot ett större behov av arbetskraft och studier som visat den ekonomiska vinning som sker av ett mottagande av flyktingar. Dessa retoriska maktstrategier använder sig av något som i litteraturen kallas för ingredienser.

Sådana ingredienser kan inkluderas i talet och på så sätt generera makt. Exempel på ingredienser är inkludering av volymer, verklighetsexempel, statistik, talesätt, ordspråk samt tecken (Ibid.,).

6.2 Det politiska spelet

Att göra diskursanalytiska antaganden om val, att en talare väljer sina ord och att genom antagandet möjliggör en analys av makt, bör generera ett ifrågasättande av varför talaren gör sina val. Talaren i denna studie är politiska partier i miljön; debatt. I enlighet med frågeställningen; om varför inte kritiken kommer till tals, bör därför även teori om varför partier agerar som de gör redogöras.

Även om talaren representerar partiet kan det inte uteslutas att en människa påverkas under en debatt. De normativa regler som håller ett hårt tag i individen så som exempelvis rädslan för att misslyckas kan påverka hur individen förhåller sig till sitt språk (Hollis, 1994). Dock så antas individen alltid representera sitt parti i debatten. Vad som förklarar hur partier agerar beror på vilken teoribildning som ligger till grund för analysen. Erlingsson, Håkansson, Johansson och Mattson (2005) beskriver tre teoribildningar som ämnar förklara partiets agerande; partier som en spegling av samhället, partier som aktörer samt partier som organisationer.

Den teoribildning som förklarar ett partis agerande genom en spegling av samhället vilar på en strukturell bas där partiets yttringar speglar den del av samhället som gett dem sina röster. Denna teori anses av teoretiker ej vara för fullt fruktsam idag då partier ej längre representerar endast en klass i samhället som ofta förr var fallet (ibid.,).

Partier som aktörer analyserar partiets agerande utifrån en rationalistisk aktörsutgångspunkt. Partiet är ej bundet till sina väljare utan har stor frihet till eget agerande och beslutfattande mot sitt mål, en regeringsställning. Partiets ståndpunkter är dess strategi för röstmaximerande och kan därför ändras med samhällets vindar. Genom röstmaximering önskar partiet fånga upp olika grupperingar i samhället och bildar företeelsen; catch all-parti (Ibid.,). Denna företeelse förklaras med att rationella aktörer alltid kommer att främja det val som erbjuder dem mest nytta (Hollis, 1994). Inom den rationalistiska aktörsutgångspunkten antas partiets agerande påverkas av deras vilja att vinna röster, att få makt i enlighet med regeringsställning men också av partiets interna struktur och externa förhållanden. Denna teori har vunnit mark i analyser av svenska partier och specifikt av analyser av de mindre partierna i riksdagen (Erlingsson et al., 2005).

Den tredje teoribildningen av partiets agerande förhåller sig organisationsteoretiskt. Teorin analyserar partier som likställda organisationer och har fått stort genomslag. Här skiljer sig denna teori om agerande från de två tidigare nämnda då den ej anser att agerandet är en följd av samhällets åsikt eller en maktsträvan. Istället bestäms agerandet av ett förhållningssätt till organisationens satta regler och maktförhållanden. Teorin innebär att ett parti agerar utifrån de normer som ställts upp inom partiet. Utrymme för det egna

agerandet är begränsat och förändringar av partiets åsikter är en trögtgående process där de satta normerna är organisationens identitet. Målet för partiet är enligt teorin, att överleva som organisation (Ibid., 2005).

6.3 Definition, implementering samt exkludering

Att specifikt använda sig av en definition kan innebära att företeelser förbises men användande av en definition som inkluderar flertalet företeelser tappar vikt och blir ointressant (Sköldberg, 2014). Valet av definition är alltså mycket viktig för analysens betydelse. Vid första anblick på riksdagens dynamik är maktrelationer mellan individer intressant då ofta debatter sker mellan två personer. Men det som förbises då är den blockindelning som är inrättad samt den lobbyverksamhet som existerar i bakgrunden för att ett parti ska få igenom sitt förslag.

Antagandet av att makten sker avsiktligt är av vikt för denna studie eftersom en analys av språkbruk kommer att göras. Att anta att orden som sägs är väl valda, innebär att ett maktutövande också sker avsiktligt. Definitionen inkluderar även maktutövning i form av tystnad och fniss, så kallad ”tyst makt”. I antagandet faller därför också retorisk strategi väl in. Dessa strategier analyseras genom att lokaliseras i språkbruket under debatten. Antagandet om val samt en analys av retorisk strategi är det första sättet för undersökningen att applicera begreppet makt i diskursanalysen.

Studien kommer ej att analysera den del av maktdefinitioner som inkluderar ett marxistiskt perspektiv. Inte heller kommer ett feministiskt perspektiv att analyseras. Det feministiska perspektivet ser makt som reflekterande då den definierar kvinnlig och manlig makt som makt över olika individer. Den kvinnliga makten definieras som makt över sig själv, alltså reflekterande, medan den manliga makten istället är makt över annan individ (Ibid.). Detta är inte något jag anser ej sker inom riksdagen utan det exkluderas endast då representationen ej är i fokus för denna studie. Studien kommer inte analysera om den som säger något är man eller kvinna utan endast vad som sägs och från vilket parti detta kommer ifrån.

Denna undersökning kommer också se till French och Ravens legitima makt som skulle kunna yttra sig genom att de större partierna i riksdagen visar sin makt just genom en sådan självdefinition. Att se till en legitim maktyttring är mitt andra sätt till användandet av begreppet makt.

Genom dessa två begreppsanvändningar önskar jag kunna analysera maktens rörlighet och titta på hur makten rör sig i debatten för att härleda till den traditionella maktstrukturen A till B, nätverksmakt eller den ostatiska makten som Foucault beskriver.

Studien kommer också att söka efter makt i enlighet med maktens tre ansikten. Genom att använda mig av dess definitioner ämnar jag analysera begreppet makt ytterligare och därav möjliggöra för denna studies vetenskapliga grund.

7 Resultat och Analys

Som jag tidigare beskrivit, och som framgår mycket tydligt i denna undersökningens frågeställning, så kommer inte den kritik som redogjorts till tals i debatten. Enligt Descombe (2014) är det med hjälp av förkunskapen författaren besitter som det dolda kan visas och den kunskapen i denna undersökning är den kritik som presenterats. Alltså är kritiken hörnstenen i vad som enligt diskursanalysen menar döljs och därmed inte kommer till tals. Men min frågeställning ämnar dock förklara varför.

Behandlandet av frågan förvar sker i debatter om invandring som ofta täcker fler delar än endast förvar. År 2012 kan vi bevittna en debatt med fokus på återvändandedirektivet där diskursen förvar är inkluderad. I debatten behandlas de nya EU-direktiven angående återvändande där EU har satt en standard som varje medlemsland måste följa som minimumkrav. Riksdagen röstade igenom EU:s återvändandedirektiv och lagstodgade tidsgränser inom förvar till två månader, tre månader samt 12 månader och att användandet av alternativa förvar ska garantera att den förvarstagna ej kommer i kontakt med övriga intagna om inte den förvarstagne ska utvisas på grund av brott. Direktivet började gälla 2012 (Riksdagen, 2012).

7.1 Debatt, återvändandedirektivet 2012

Socialdemokraterna är det första parti som talar i debatten. I denna debatt liksom den kommande väljer alla partier att tala. Språkbruket i diskussionerna gör inga dramatiska skiftningar under debattens gång utan förhåller sig på en likställd nivå. Det framgår från de olika talarna att de är enade över stora delar av underlaget men att det krävs en förändring i formulering av återvändandedirektivet samt att det behövs göras en tidsgräns för hur länge en förvarstagen ska befinna sig i förvar (Riksdagen, 2012). Den korrelationella analysen blir därför till större del svag i den här debatten då iakttagelser av språkförändringar ej sker i någon utbredd bemärkelse.

Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet skiljer sig dock från mängden. Varken SD eller V önskar att direktivet ska voteras igenom men av olika anledningar (Ibid.).

V i sin motion till debatten har önskat att Sverige inte bör ansluta sig till direktivet utan verka för att ett nytt, mer humant direktiv ska formuleras och antas av EU. När SD intar talarstolen så debatterar de emot EU:s direktiv då de istället anser att Sverige ska själv bestämma vilka flyktingar som ska få komma till landet (Ibid.).

Genom antaganden om diskursanalysens fokus på val; att de ord som nämns är väl valda, kan vi analysera maktstrukturer inom debatten (Sköldberg, 2014). I ett anförande väljer SD att påpeka att de känner att andra partier har försökt exkludera dem i debatter om invandring men att detta inte har lyckats med. Här beskriver SD något som tidigare beskrivits enligt maktteori kan betecknas som en ingrediens av tecken. Att SD inte har besegrats är en förmedling av ett tecken på vinst eller att partiet har lyckats. I SD:s anförande använder de retorik så som;

”ej lagar på oss trugas” (Riksdagen, 2012, anf. 2)

Detta citat kan även det analyseras som en retorisk strategi av användandet ingredienser. Ingrediensen betecknas som ett talesett, vilket SD i anknytning beskriver som ett gammalt uttryck men också välanvänt inom riksdagen. Även om citatet kan betecknas som en retorisk strategi till makt är det inte sagt att det bör resultera i ett sådant.

I sitt anförande nämner också SD subjektet i förvar:

”Det handlar alltså om utläningar som befinner sig illegalt i Sverige, som vägrar lämna landet, som vägrar samarbeta och som försöker obstruera in i det längsta för att beslutet inte ska kunna verkställas.” (Riksdagen, 2012, anf. 2)

Subjektet i förvar är alltså, enligt SD, en individ som vägrar samarbeta och som befinner sig illegalt i Sverige. I sitt anförande avslutar SD med att de önskar se en förlängd förvarstid och att deras förslag till direktivet ämnar Sveriges intressen bättre. Det är tydligt att då SD:s anförande är välvalda ord önskar de göra ett uttalande som ger dem makt. Syftet i en debatt till en maktyttring kan ofta tolkas av att vinna andra partiers röster, att retoriskt lyckas förmedla en sanning som resulteras i en kollektiv sanning, en samhällig sanning (Sköldberg, 2014). Men i detta fall tolkas SD:s uttalande som en yttring från en svagare part som då istället använder maktyttring som tillvägagångssätt för att generera en verklighetsbild som ska avskräcka de andra partierna.

V verkar inte anse att SD med sin maktyttring har någon makt utan fortsätter debattera för att värna om ett värdigt utvisande. SD:s önskan om en ändring av direktivet diskuteras inte i debatten. V önskar istället debattera ett externt övervakningsorgan för utvisning. V tar upp en verklighetsbild i sitt anförande, ett fall av tvångsutvisning som gått fel (Riksdagen, 2012). En retorisk strategi med användandet av tecken (Sköldberg, 2014). Även andra partier använder sig av detta (Riksdagen, 2012). Folkpartiet använder sig av retorisk maktstrategi av såkallad slutledning i sitt anförande;

”Vi liberaler drar slutsatsen att de samhällen som har isolerat sig har genom tiderna utvecklats sämre och även utvecklat demokrati i mindre utsträckning. Samhällen som har försökt stänga inne eller ute människor har en negativ utveckling jämfört med samhällen som välkomnar möten över gränserna. Alliansens regering har helt uppenbart tagit fasta på migrationens möjligheter.” (Riksdagen, 2012, anf. 6)

Detta exempel på en maktstrategi visar sitt syfte i sista meningen. Ett sätt att visa upp ett bra resultat, ett tecken. Citatet kan också tolkas som en legitim maktyttring (Sköldberg, 2014). FP som parti inom det då sittande regeringsblocket har makt och har gemensamt ansvar för den politik som förts. Alltså kan citatet förklaras med hjälp av olika maktteorier. Yttringar som dessa finns det många av i debatten och citatet verkar inte skapa någon maktstrid i debatten utan förbises som att det är en mycket vanlig företeelse (Riksdagen, 2012).

Senare i debatten, enligt den korrelationella diskursen, ändras klimatet tillfälligt mellan V och FP angående behov av övervakning vid utvisningar. FP har i sitt anförande förklarat att partiet anser att den övervakning som vid tidpunkten för debatten sker inom förvaret är tillräcklig för att garantera den intagnes rättigheter (Ibid.). V däremot vill diskutera den otillräckliga övervakningen vid en utvisning;

”Jag tror att (namn på mottalare) och jag talar om olika saker” (Riksdagen, 2012, anf. 10)

Denna yttring från FP till V visar viss irritation samt en tydlig strategi för att påpeka för andra lyssnare att motparten ej förstått vad FP talat om. Ett evident maktspel för att förminska motdebattören.

I debatten beskrivs att partierna önskar ett fungerande flyktingmottagande med en tidsgräns på förvarsmöjligheter. Vid ett tillfälle nämns användandet av alternativa förvar av Moderaterna och att detta ej är önskvärt (Riksdagen, 2012). Men ämnet får ingen fortsatt talartid av de andra partierna trots att kritik kommit från bland annat JO, JK samt CPT (SOU:2011).

Kritiken riktades mot användandet av alternativa förvar och att de bör tas ur bruk. Trots om alternativa förvar nämns mycket kortfattat i debatten blir resultatet att reglera hur den intagne ska vistas inom de alternativa förvaren och inte om kritiken mot dess existens (Riksdagen, 2012). Så varför kommer inte kritiken upp i debatten? Vid analys av maktens andra ansikte, makt över agendan, så kan inte någon sådan makt skådas. Alla partier kommer till tals och får möjlighet att föra sitt anförande och inget parti verkar ensamt styra debatten. Utan kritiken verkar istället inte finna något intresse hos partierna.

I en intervju med Anders Norin, Biträdande kammarsekreterare nämner han att en motion ibland bes avvaktas då den är i relation med en pågående utredning (Riksdagen, 2015-05-16). Men den utredning som sker angående rekommendationer publiceras cirka 1 månad innan debatten sker. Även den beskriver den internationella kritiken samt rekommenderade förändringar (SOU:2011). En anledning att kritiken inte presenteras i debatt kan dock bero på den korta tid mellan debatt och utredningen. Tiden är knapp för att formulera en motion om ärendet. Diskursanalysen finner svårigheter i att förklara fenomenet med utgångspunkt från detta material då maktrelationen ej verkar påverka debatten. Förklaringen blir då istället att kritiken inte får tid i debatt på grund av att intresset inte existerar samt att partierna fokuserar på andra frågor så som förvarstiderna. Genom att se till teoribildning om partiers agerande skulle en avsaknad av kritiken

förklaras genom att samhällets kännedom inte är tillräckligt utbredd enligt den första av teorierna. Den andra skulle kunna analysera avsaknaden med att dess inkludering ej skulle ge partiet någon nytta och till och med generera förlorat väljarstöd. Den tredje teorin skulle styrka tidigare beskrivna anledning om tidsbrist för motionsskrivande då partiet som organisation arbetar trögt på grund av dragna normer. Där åsikter om förvar inte fått tillräcklig tid att enhetligt beslutas om inom partiet.

7.2 Debatt, migration 2015

Den andra debatten behandlar motioner angående migration innehållande bland annat en motion rörande förvar och dess kritik (Riksdagen, 2015). Den allmänna motionstiden innebär att riksdagsmän får möjlighet att skriva fristående motioner inom det ämne som riksdagsmännen önskar. Att få sin motion igenom vid detta tillfälle är mycket svårt men sker främst för att partierna då får möjlighet att yttra sin ståndpunkt (Riksdagen, 2015-05-16). Denna debatt skiljer sig mycket från den analyserade debatten ovan. Denna gång sker debatten 8e april 2015 alltså endast ett par månader efter att en ny internationell kritik riktats mot Sverige i frågan om förvar som än en gång adresserar problemet med användandet av alternativa förvar (Riksdagen, 2015). Under 2014 har regeringen bytts ut och SD är nu Sveriges tredje största parti. Debatten är skarpare och hårdare än den tidigare undersökta och det tydliggörs nu mer de olika partiernas åsikter. Resultatet av debatten är att inga motioner röstas igenom.

Även i denna debatt diskuteras utlänningslagen. M inleder debatten och anser att utlänningslagen är svårtolkad och behöver en översyn. De menar att det måste göras större skillnad på ett ja och ett nej för att ett slutligt beslut ska kunna levereras glasklart till mottagaren. Ingen ska tro att de fick ett ja istället för ett nej och därför kunna uppehålla sig i landet illegalt. M vill prioritera avvisningar och utvisningar och poängterar att EU måste ta mycket större ansvar samt försvåra för människosmugglare (Riksdagen, 2015).

Även om M i detta anförande inte nämner förvar i sig så tydliggörs här en skarp ton angående subjektet, flyktingar under utlänningslagen. Diskursens fokus är kring kriminalitet. Antingen de som befinner sig i landet eller till dem som hjälpt till att föra individen in i landet. I slutet av sitt anförande säger M;

”Herr Talman, Jag vill i detta sammanhang vända mig direkt till Sverigedemokraterna som har anslutit sig till vår reservation. Jag har vid flertal tillfällen varit mycket kritisk till dem orealistiska budgetar som ni har lagt i denna kammare och också till att ni med ert krav på att minska invandringen med 90 procent skulle bryta mot internationella konventioner som Sverige har biträtt. I vår moderata reservation som ni nu ställt er bakom skriver vi moderater att skälet till att vi vill få ett bättre fungerande försörjningskrav är att vi vill bibehålla en fortsatt generös invandrings och asylpolitik. Och då måste jag förutsätta att ni

Sverigedemokrater har givit upp er målsättning om att minska invandringen med 90 procent och sett fördelarna med en generös invandrings och asylpolitik, är min slutsats korrekt?” (Riksdagen, 2015, anf. 1)

Här belyser Moderaterna att Sverigedemokraterna stödjer deras reservation. Citatet redogör för att detta sker trots att Moderaterna anser att SD har en invandrings och asylpolitik som skiljer sig från deras. Det ska även tilläggas att SD inte svarar på frågan M ställer; om slutsatsen är korrekt. M går tillbaka till talarstolen och frågar än en gång och kräver svar. När SD lämnar sin replik har språket nu, enligt den korrelationella diskursanalysen, förändrats. Repliken är mindre formell med formuleringar såsom;

”Med införande försörjningskrav, men problemet är ju att det finns så många undantag så dom gäller ju nästan inte (...)” Så kan jag tycka att ni kanske borde (...) Jag gläds av att ni faktiskt är raka och erkänner det med tanke på de utspel ni gör så att inga väljare ska komma och känna sig lurade. Det är trots allt så att det finns ju väldigt många som tror att ni verkar gå i en sundare riktning och vilja skärpa invandringen, strypa invandringen (...) alla dom här människorna som kom till Sverige genom arbetsinkraftsinvandring (...) Hur går det ihop?” (Riksdagen, 2015, anf. 4)

Tonen i samtalet kan tolkas som att SD känner sig påhoppad och vill trycka tillbaka. M anser, fortfarande inte, att ett svar på frågan har gjorts och ber därför SD svara än en gång. SD yttrar sig i samma ton (Riksdagen, 2015).

Det intressanta i denna del av debatten är att det finns ett tydligt behov av M att ifrågasätta när SD stödjer deras reservation, vilket går emot lobbyverksamheten. Att få stöd för sin reservation är önskvärt och något som ledamöterna strävar efter då ett stöd innebär att reservationen får mer kraft (Erlingsson et al., 2005). Men i detta fall är SD:s stöd ifrågasatt och ej önskvärd. Varför är det så? Detta kan bero på att SDs stöd av någon anledning är negativt för M. Ett stöd som kan generera en bild av att SD och M har liknande åsikter, vilket skulle förklara varför M trycker på hur partierna skiljer sig åt. Det kan också vara så att SD:s stöd kan innebära att andra partier därför väljer att inte stödja reservationen. Alltså är dess stöd inte något önskvärt för M. Det för tankarna till publicitetstrick i Hollywood när företag skickar en annans företags produkter till en kändis, vilken just då kan ha ett dåligt rykte och på så sätt försöker skada det företaget (Observer, 2015-05-14). Men att SD skulle ha en baktanke med sitt stöd till reservationen verkar osannolikt. Det som står klart i denna debatt är att ett maktspel har tydliggjorts redan från början. Med sitt stöd till reservationen har SD fått makt. SD har genom sitt stöd skapat mer talartid då M begär återupprepat SD komma upp och tala. Istället för att svara på frågan så talar SD om deras intresse, deras agenda. Debatten ändras och nu bestämmer SD agendan i enlighet med maktens andra ansikte (Riksdagen, 2015).

Som nämnts tidigare, är denna debatt skarp och påminner mer om en debatt innan val där partier ofta lägger fokus på andras misstag (Erlingsson et al., 2005). Specifikt märkbart när SD intar talarstolen, vilket de gör mer i denna debatt än de

andra partierna. Detta citat av SD mot Centerpartiet exemplifierar väl det debattklimatet som vecklar ut sig;

”Hittills har ni inte lyckats med någonting” (Riksdagen, 2015, anf. 10).

Genom att inte specificera vad SD syftar på, varken innan eller efter citatet skyddas talaren vid debatten då det kan vara mycket svårt att svara ett sådant anförande. Senare i debatten nämns det även att SD har dåligt understödda argument. Citatet ovan är också ett bra exempel på detta. C svarar dock SD i debatten. Det är dock tydligt att C redan är uppretade och trötta genom dessa citat;

”Herr talman! Det här blir ju tröttsamt. Det är en del i poserandet. Vi har haft den här diskussionen förut, du och jag, i kammaren. Vad vill vi förbättra? Jag har tagit upp en massa förslag och sagt att det här och det här vill vi förbättra, och du har fortsatt med att säga: Ja, ni vill fortsätta med massinvandringen, men ni har inga förslag. Jag vet inte, jag är kanske lite ur humör den här veckan, men jag känner mig så trött på det här.” (Riksdagen, 2015, anf. 9)

”Herr talman! Jag vill verkligen inte vara oartig, men det är lite som en skiva som hakat upp sig.” (Riksdagen, 2015, anf. 11)

SD använder sig av en viss retorik som kan anses vara påfrestande för debatten. Den retoriska strategin går mångt och mycket ut på att trycka mot debattörens ömma punkter (Riksdagen, 2015). Ett exempel på detta är SD:s begärda replik mot V:

”(Namn på mottalare) försöker framstå som om hon på riktigt brydde sig om att hjälpa väldigt många människor undan krig och det ska hon ha all respekt för om det nu vore så att så var fallet. Tyvärr så talar hennes politik rakt emot det” (Riksdagen, 2015, anf. 13)

Innan V svarar på SDs anförande utger talaren en pustning (Riksdagen, 2015, anf. 14). Då pustningen är tydlig kan detta tolkas som att V önskar andra att se och höra detta. Pustningen i sig kan vilja påvisa att det ej finns någon mening av att ge replik eller att uppmärksamma åhörare om att V blir trött på att svara SD. Men den tysta maktyttringen verkar inte påverka SD. Representanten för partiet är kvick på att ta replik under debatten och på så sätt riktar debatten efter annat partis framförande och debatten fokuseras då till vad SD väljer att poängtera i sin replik. SD beskriver det som:

”Största utmaning för rättssäkerheten, Migrations och invandringspolitiken.” (Riksdagen, 2015, anf. 2)

Ungefär halvvägs in i debatten önskar SD replik. Den enda skillnaden denna gång är att talmannen, tidigare migrationsminister, som presenterar talarna innan anförande börjar fnittra när den tydliggör detta för kammaren (Riksdagen, 2015,

anf. 24) Att talmannen fnittrar kan tolkas som en tyst maktyttring och ett sätt att förminska en annan individ (Sköldberg, 2014). Inte heller här verkar detta påverka SD i sin replik. Debatten i det stora hela är annorlunda gentemot tidigare debatt. Maktillustreringar utan ord så som fniss och pustningar förekommer men också så har riksdagens utseende förändrats.

Under valet 2014 ökade SDs popularitet i landet avsevärt och resulterade i det tredje största partiet med 49 platser i riksdagen (riksdagen, 2015-05-15). Till skillnad från den tidigare debatten så tar SD mest talartid av alla partierna samt flest repliker. SD talar till riksdagen 15 gånger under debatten. Detta jämfört med de andra partierna; S; 7 gånger, KD; 6, MP; 5, C; 5, M; 4 och V; 3 gånger, visar på ett maktövertag även här (Riksdagen, 2015).

Med denna teknik som SD har, bestämmer de agendan för vad som diskuteras under debatten i enlighet med maktens andra ansikte. Men de tar också större plats än tidigare i enlighet med en legitim maktyttring som ett av landets största partier. Även om en motion om förvar var inkluderad så kom inte motionen upp till debatt, trots att allvarlig kritik riktats mot Sverige bara ett par månader tidigare. Istället för att diskutera motionen debatteras istället SD:s ideologi. De andra partierna nappar på betet och debatterar SD:s människosyn och deras argument. Förvar nämns inte i debatten. Inte heller nämns övervakning istället för förvar som tydligt rekommenderats i regeringens utredning. Det debatten resulterar i är att förvar inte diskuteras. Då i denna debatt en motion angående kritiken mot förvar fanns som grund förändras nu teorin om partiagerande. Första teorin får i denna debatt därför svårt att förklara företeelsen. Då det finns en motion om ämnet som underlag till debatten så visar det i enlighet med den samhälliga speglingen att väljarna har intresse av att diskutera förvar men att detta hindras i debatten på grund av andra omständigheter. Enligt andra teorin, den rationalistiska aktörsutgångspunkten väljer partierna att bortse från motionen då den inte är intressant i en nyttomaximerande strategi utan då det istället är mer gagnande att debattera SD:s ideologi. Så möjligen i hopp om att vinna stöd från andra partier eller försöka ta nya röster från SD:s väljare. Den tredje teorin om partiet som organisation skulle kunna förklara kritikens osynlighet med en normstruktur inom partiet som binder företrädarna att försvara normerna genom att debatera mot SD.

Men teorin om partiagerandet faller kort då den saknar den maktanalys som diskursanalysen möjliggjort. Att debatten situeras kring SD innebär att riksdagen missar eller med mening undviker behandla den kritik som framförts. Att riksdagen missar motionen skulle kunna tolkas som att SD även intar maktens tredje ansikte, makten över sinnet. Detta eftersom det tredje ansiktet definierar att individ B:s åsikt inte kommer till agendan på grund av A men att också B inte har möjlighet att registrera att detta sker, utan handlingen går ostört förbi. Men en sådan analys är svår att slå fast då vi inte vet om motionens osynlighet var en miss eller skedde med mening samtidigt som teorin menar att heller inte B ska vara medveten om att så var fallet. Men makten är inte i debatten statisk. Att SD har makten har inte gett dem sanningen som Foucault menar. Genom de tysta maktföreteelserna såsom pustningar och fnittringar men även de tydliga korrelationella dragen i debatten som exeplifierats med centerpartiets svar på replik visar istället på två läger. Ja, SD har makt över agendan och tar mest

talartid men de andra partierna tillsammans försöker att bemöta SD genom att exempelvis förkasta deras argument. Om studien endast skulle se till maktdefinitionen som maktens tre ansikten kan en analys av att SD som parti under debatten har makt, makten över agendan. Men detta är endast en sida av myntet. För om vi istället ser till det stora hela inkluderat det andra lägreets maktyttringar inklusive de tysta maktyttringarna som skett så visar istället debatten att makten inte är statisk. Då de tysta maktyttringarna inte verkar generera någon egentlig makt till den som utför den utan endast påpeka om motpartens underlägsenhet till åhörarna kan makten istället symboliseras som ett nätverk. I nätverket går inte makten från nod till nod utan existerar i kommunikationen dem imellan.

8 Slutdiskussion

Utifrån den frågeställning som jag har undersökt har denna studie utvecklats. Det första som slog mig i min undersökning är att det är svårt att finna specifika diskurser om individerna i förvar, vilket också var förvånande då det inte är svårt att hitta både nationell och internationell kritik. Men att finna debatter som diskuterar invandrare och integration var inte svårt. Det som framkom i studien var att det finns i vissa fall motioner som inte behandlas då utskotten rekommenderar att vänta eftersom en utredning pågår. Men i dessa fall som analyserats var utredningarna gjorda. Det som istället illustreras vara anledning till att kritiken inte nämns i första debatten kan förklaras av en tidsbrist för motionsformulerande mellan kritik och debatt. Diskursanalysen får i första debatten svårt att förklara företeelsen då analysen ej kunnat urskilja tydliga maktstrukturernas påverkan och istället görs slutsatserna att intresset för kritiken ej varit tillräcklig för partierna att inkludera denna i debatten. I denna debatt kan även företeelsen att kritiken inte nämns förklaras med hjälp av teori om partiagerande. Vid analys av partiernas agerande finner studien att de tre teorierna urskiljer tre olika svar. Enligt teorin om partier som en spegling av samhället förklaras kritikens osynlighet i debatt med att det inte engagerat samhället och då partiet representerar sin samhällsklass är kritiken då inte relevant att diskuteras. Men eftersom inte partier idag kan sägas ha en särskild samhällsklass bland sina väljare är den första teorin om samhällets spegling ej tillräckligt trovärdig. Den andra teorin, ur en aktörsutgångspunkt, visar att kritiken inte gynnar partierna och därför inte nämns i debatten. Den tredje teoribildningen, den organisationsteoretiska förklarar fenomenet med att processen för motionsformulerande är så pass trög inom partiet att kritiken därmed inte hunnit fram till debatten. Detta faller väl in till den tidsbrist som har förklarats funnits mellan kritik och debatt.

I den senare debatten kan tydligare maktspel ses och diskursanalysen får då en stadigare grund att stå på. Sverigedemokraterna utmärker sig genom att ta mer plats än de andra partierna. Genom maktstrategier får partiet möjlighet att bestämma debattens agenda och fokuset för debatten stannar vid partiets ideologi. Att partiet har makten över agendan symboliserar maktens andra ansikte men kan också vara ett resultat av att partiet tar en legitim maktyttring i anspråk då de vid tidpunkten för debatten är Sveriges tredje största parti. I båda debatterna kan maktyttringar definieras men i den senare debatten påverkar det klimatet av debatten och språket förändras i enlighet med den korrelationella diskursanalysen. Detta innebar att den kritik som förts emot förvar aldrig kom upp på agendan. Genom retoriska knep som att trycka på andra partiernas svaga punkter förenklar SD för de andra partierna att slå tillbaka och då debattera SD:s människosyn och ideologi. Om detta skedde utan de andra partiernas medvetenhet eller om det var en

enkel utväg, att inte tala om de brister och den kritik som framkommit, kunde inte undersökningen svara på. Däremot skulle en omedvetenhet kunna tolkas som maktens tredje ansikte, makten över sinnet. Att SD då tog makten över agendan utan de andra partiernas medvetenhet och motionen hamnade i glömska.

Men att ha makten över agendan innebär inte att de andra deltagarna nonchalerar maktövertaget. Som nämndes i undersökningen, Foucaults teori, om att makten skapar sanning, går ej att bekräfta då det i detta fall är sanningen konflikten situerats kring. Genom repliker, gester, pustningar, fniss och irritation ifrågasätts den sanning som SD försöker generera och får då inte någon ytterligare makt i riksdagens debatt utan skapar istället ett läger där det är en mot alla samt där dess stöd för andras förslag ses som något icke önskvärt. Makten blir i debatten inte statisk från en nod till en annan utan rör sig mellan noderna med hjälp av de tysta maktyttringarna. Dessa förflyttar inte makten till personen utan blir ett påpekande till åhörare om motpartens underlägsenhet. Makten besittes då i kommunikationen dem imellan.

Analysen visar att den senare debattens maktspel får den allvarsamma effekten av att kritiken inte nämns som i sin tur kan innebära att en förändring av situationen inte sker. Det politiska maktspelet blir en tröghet för lagändringar och individer faller mellan stolarna och förblir i ett kritiserat ”säkert förvar”.

9 Referenser

- Amnesty International, Hemsida, [Elektronisk] 2013. Tillgänglig: <http://www.amnesty.se/vad-gor-vi/flyktingar-och-migranter/asylprovning-i-sverige/forvar/> Hämtdatum: [2015-05-18]
- Amnesty International, Hemsida, [Elektronisk] 2013. Tillgänglig: <https://www.amnesty.se/vad-gor-vi/flyktingar-och-migranter/vagen-till-europa/> Hämtdatum: [2015-05-19]
- Beckman, Ludvig, Mörkenstam, Ulf, 2009. *Politisk teori*. Malmö:Liber
- Bonomolo, Alessandra, Kirchgassner, Stephanie, 2015. ”Migrant boat captain arrested as survivors of sinking reach Italy” [Elektronisk]. The Guardian, 2015-05-19
- Denscombe, Martyn, 2014. *The good research guide: for small-scale social research projects*. Maidenhead: McGraw-Hill/Open University Press.
- Doonan, Simon, Observer, 2010, “How Snooki Got Her Gucci: The dirt on purses” [Elektronisk] Tillgänglig: <http://observer.com/2010/08/how-snooki-got-her-gucci-the-dirt-on-purses/>
- Erlingsson, Ó. Gissur, Håkansson, Anders, Johansson, Magnus. Karl, Mattson, Ingvar, 2005. *Politiska Partier*. Lund: Studentlitteratur.
- FN, Rapport, [Elektronisk] 2014, CAT/C/SWE/CO/6-7, Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Punishment. Tillgänglig: <http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2fPP RiCAqhKb7yhsgoCAybB14jXgL%2fIk29WWdKb6%2f6dgXmvCYvU3rNd DbM5izF7bnKXByOJACNTGJFzx64JwscNhZck8ThIdGwDPjzgWwNXSOB uCHaY8gTS35xD>
- Fridolin, Gustav, 2002/03:811. ”Skriflig fråga, förvar av asylsökande” [Elektronisk] Hämtdatum: 2015-05-05
- Fulcher, Eamon, Hemsida, [Elektronisk] 2012. What is a discourse analysis. Tillgänglig: <http://linguistics-elenapoparcea.blogspot.se/2012/10/what-is-discourse-analysis.html> Hämtdatum: [2015-05-04]
- Hollis, Martin, 2002. *The Philosophy of social science- an introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Justitiekanslern, Hemsida, [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.jk.se/> Hämtdatum: [2015-05-20]
- Justitiekanslern, Beslut, [Elektronisk] 2011, Kritik mot Migrationsverket med anledning av att en förvarstagen person placerats i arrest. Tillgänglig: <http://www.jk.se/sv-SE/Beslut/Tillsynsarenden/5727-10-21.aspx>
- Migrationsverket, Hemsida, [Elektronisk] 2015. Tillgänglig: <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Pressrum/Fokusomraden/Forvar.html> Hämtdatum: [2015-05-20]

- Migrationsverket, Rapport, [Elektronisk] 2014, *Årsredovisning 2014 Migrationsverket*. Tillgänglig: <http://www.migrationsverket.se/download/18.39a9cd9514a346077212ead/1424702424160/%C3%85rsredovisning+2014.pdf>
- Neumann, B. Iver, 2003. *Mening, Materialitet, Makt: En introduction till diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
Hämtdatum: 2015-05-14
- Olsson Sarah, 2014. ”Fler asylsökande sätts i Migrationsverkets förvar” [Elektronisk]. Fria Tidningen, 2015-05-07
- Regeringen, Hemsida, [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/1522> Hämtdatum: [2015-05-20]
- Riksdagen, 2012, ”Genomförande av återvändandearkivet” Betänkande 2011/12:SfU6
- Riksdagen, 2015, ”Migration” Betänkande 2014/15:SfU11
- Riksdagen, Hemsida, Intervju, [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.riksdagen.se/Sa-funkar-riksdagen/Riksdagens-uppgifter/Beslut-ar-om-statsbudgeten/Inkomster-utgifter-och-skulder1/Budgetpropositionen/Allmanna-motionstiden/> Hämtdatum: [2015-05-16]
- Sköldberg, Kaj, 2014. *Maktens Många Ansikten: teorier och idéer om makt under två och ett halvt tusen år*. Lund: Studentlitteratur.
- Statens Offentlig Utredningar, SOU, Utredning, [Elektronisk] 2011, *Förvar*. Tillgänglig: <https://books.google.se/books?id=mSjAR6zfQ5AC&pg=PA303&lpg=PA303&dq=Socialstyrelsen+kritik+f%C3%B6rvar&source=bl&ots=5AF6KXdo7e&sig=LEV6NLGAIYeqzdgteEGMTeDEfYQ&hl=en&sa=X&ei=GRMVVYvuCubfywPJqILIBQ&ved=0CCKQ6AEwAQ#v=onepage&q=Socialstyrelsen%20kritik%20f%C3%B6rvar&f=false>
- Statskontoret, Rapport, [Elektronisk] 2014, *Tillsyn och klagomålshantering inom migrationsområdet*. Tillgänglig: <http://www.statskontoret.se/globalassets/publikationer/2014/201432.pdf>
- Svensk Författningssamling, 2005:716, *Utlänningslag*. [Elektronisk] http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Utlanningslag-2005716_sfs-2005-716/#K8 Hämtdatum: 2015-05-0
- Sveriges Radio, 2014. ”Därför blir asylsökande kvar trots utvisningsbeslut” [Elektronisk]. Sveriges Radio, 2015-05-06
- Teorell, Jan, Svensson, Torsten, 2007. *Att fråga och att svara: samhällsvetenskaplig metod*. Stockholm: Liber.
- The Un Refugee Agency, Hemsida, [Elektronisk] 2014. Tillgänglig: <http://www.unhcr.org/53a155bc6.html> Hämtdatum: [2015-05-05]
- Wetherell, Margaret, Taylor, Stephanie, Yates, J. Simeon, 2001. *Discourse Theory and practice: a reader*. London: Sage.
- Winther, Jørgensen. Marianne, Phillips, Louise, 2000. *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.